

MEMLEKETİMİZ İÇİN YENİ BİR SEBZE :

ŞİKORİ

Ertan DUYAR (1)

G İ R İ Ş :

Yurdumuzda hemen hemen hiç tanınmayan bir sebzedir. Hatta Türkçe ismi dahi mevcut değildir. Bitki sistematikinde *Chicorium Endivia*'ya *hindiba* ismi verilmekle beraber kültürünü yaptığımız *Chicorium Intybus*'a Türkçe hiç bir isim verilmemiştir. (3)

Ülkemiz için, yeni olan bu sebzeye İngilizler *Chicory*, Fransızlar *Chicore*, Almanlar *Zichorie* ve İtalyanlar *Cicoria* ismini vermişlerdir. Bu yeni sebzenin orijinal isme olan benzerliği ve Türkçe ses uyumuna uyması bakımından ŞİKORİ adı ile sebzelerimizin arasına girmesi uygundur.

Kompozite familyasına mensup olan, sürgünleri salata yapımında kullanılan şikorinin köklerinden kahve yapılmakta ise de ülkemizde bu 2. şekilde yani kahve olarak kullanılma ihtimali yoktur.

Şikori'nin esas menşei yabani *hindibadır*, yabani *hindibayı* tarla ve bahçe kenarlarında bol miktarda raslamak mümkündür. (Resim: 1) Yabani formları halk tarafından mahalli isimler verilerek toplanıp tüketilmekte hatta İzmir pazarında *Radika* ismi altında satılmaktadır. Esas memleketi kesin olarak bilinmemekle beraber, yabani formları Cezayir, Afganistan, Sibirya ve Avusturalya'ya kadar geniş bir sahaya yayılmış bulunmaktadır.

RESİM : 11 — Yabani Hindiba

(1) Yalova - Sebzeçilik Seksiyonu.

Şikori yetiştiriciliği, açıkta ve yastıkta olmak üzere iki kısımda mu-talâa edilir. Tarlada kazık köklerin yetiştirilmesi ilk safhayı, bunların tarladan sökülerek sıcak yastığa dikilmeleri ise ikinci, yani istihsal saf-hasını teşkil eder.

I. TARLA YETİŞTİRİCİLİĞİ SAFHASI

İklim ve Toprak : Şikori iklim bakımından fazla müşkülpesent de-ğildir. Fevkalâde kurak bölgelerde sulanmaya ihtiyaç gösterir. Şikori her türlü toprakta yetişirse de hafif topraklar tercih edilir. Ağır topraklarda köklerde sık sık çatallaşmalar görülür.

Gübreleme : Toprak organik maddece zayıf olduğu taktirde dekara 3-5 ton çiftlik gübresi verilerek organik maddece zenginleştirilir, ayrıca bu çiftlik gübresi Dek. 50 kg. Süperfosfat ve Dekara 20 kg. Potasyum Sülfat ile takviye edilir. Şikori yetiştiriciliğinde kloroz alâmeti görülme-diği taktirde azotlu gübre vermekten kaçınmak icap eder, aksi taktirde yaprak gelişimi süratlenerek, kökün gelişmesi sekteye uğramaktadır.

Tohum Ekimi : Tohum ekim tarihi genel olarak iklim ile ilgilidir. Erken ekim yapıldığı taktirde, havanın henüz soğuk olması sebebiyle to-huma kalkma fazla olur. Memleketimiz şartlarında tohum ekimi Temmuz ayının ikinci yarısında başliyerek, Ağustos sonuna kadar devam eder. Şikori tohumları küçük olduğu için 2 cm. derinliğe ekim yapılır. Ekim es-nasında sıra aralarına 40 cm. sıra üzerine 20 cm. mesafe verilir. (1)

Bakımı : Tohum yaz sıcaklarında ekildiği için sulama önemlidir. Bu su umumiyetle yağmurlama veya sızdırma şeklinde verilir. Su ve sı-caklık yabancı ot çıkışını kuvvetlendirir, bunun için ot kontrolü ve sathi çapalama önem kazanır, bilâhare fideler süratli büyüyerek yabancı otlara hayat hakkı tanımaz.

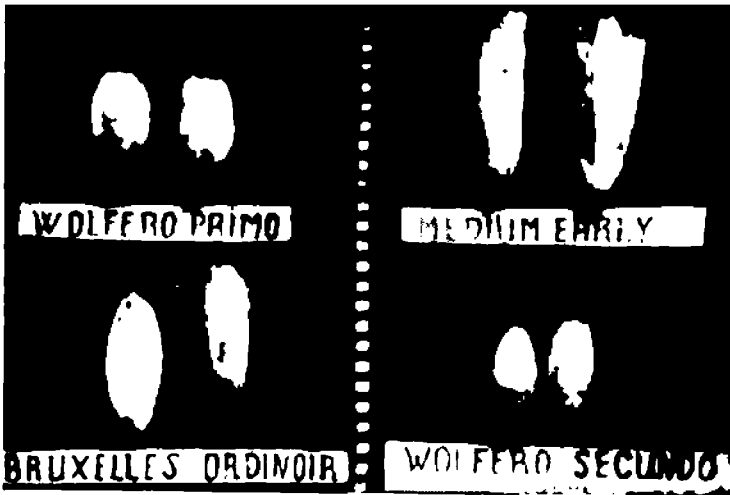
Fideler elle tutulacak hale gelince her ocakta bir nebat kalacak şekil-re seyreltme yapılır.

Köklerin Sökümü : Köklerin çapı 2.5 - 3.0 cm. geçtikten - Tohum eki-minden aşağı yukarı 90 gün sonra havuca benziyen kazık kökler bel veya çatal bel yardımı ile sökülür, kök üzerinde bulunan yapraklar, kök ile yap-rakların birleştiği taç kısmının 1,5 - 2 cm. yukarısından düzgünce kes-i-lir ve ayrıca 20 cm. uzunluk bırakıldıktan sonra kökün sivri olan uç kısmı kopartılarak atılır. Bütün bu işlemlerden sonra elde edilen kökler sıcak yastığa özel surette dikilerek burada yenilen kısım olan sürgünler elde edilir. (4)

II. SICAK YASTIKTA SÜRGÜNÜN ELDE EDİLMESİ

Yastık : Şikori yetiştiriciliğinde kullanılan yastık, fide yetiştirmede kullanılan sıcak yastığın daha derin inşa edilmiş şeklinden başka bir şey değildir. Bu yastığın altında 25 cm. kalınlıkta taze at gübresi yerleştirilir ve sıkıştırılır. 2. kademe bu at gübresi'nin yakıcı tesirini önlemek için 5 cm. kalınlıkta yayılan temiz dere kumudur. 3. kademe 20 cm. kalınlıktaki harçtır. Bu harcın yarısı; $\frac{1}{3}$ ü elenmiş yanmış çiftlik gübresi, $\frac{1}{3}$ ü ince temiz dere kumu, $\frac{1}{3}$ ü temiz bahçe toprağından ibarettir.

Tarlada yetiştirilen kökler, kök boğazına kadar dik ve sık olarak bu harcın içine yerleştirilir. Bu şekilde m² ye 180-200 adet kök sığabilir. Dikimden sonra harç hafifçe sulanarak hava boşluklarının sıkışması sağlanır ve 20 cm. kalınlıkta temiz ince dere kumu ile bütün yastık doldurularak dikim işi bitirilmiş olur. Bundan sonra kum hafifçe bastırılır ve gerçeveler örtülür.

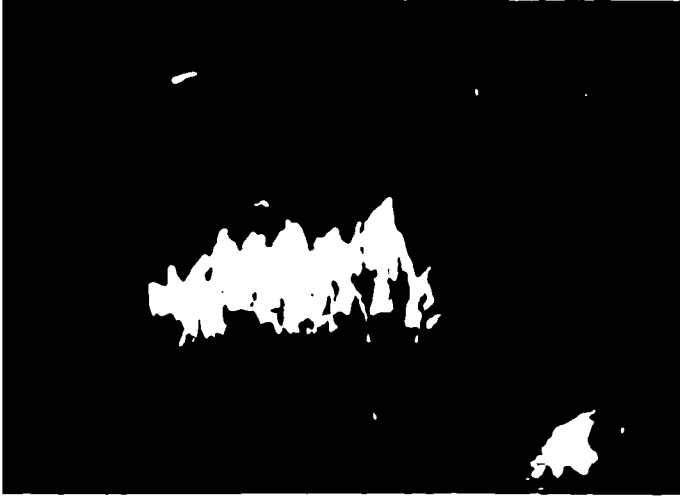

RESİM : 2 — Müessesemizde yetiştirilen şikori çeşitleri

Hasat : Yastığa dikimden itibaren, sürgünler gübrenin verdiği ısıya bağlı olarak 17-32 günde normal büyüklüğe alırlar. Hasada yaklaşıldığında yastık sık sık kontrol edilir. Sürgünler normal büyüklüğe almasından sonra, yastığın üzerinde bulunan kum bir köşeden kaydırılarak hasada başlanır. (Resim: 3)

Hasat işi bittikten sonra, kök ile sürgünün birleştiği yerden dikkatlice kesilir ve kök, sürgünden ayrılarak hayvan yemi olarak değerlendirilir. Sürgün üzerinde bulunan kirli ve kumlu yapraklar sürgünden uzak-

laştırılarak sürgün temizce yıkanır, suyu süzülerek polietilen torbalar içine yerleştirilir ve pazara sevk edilir. (Resim: 4-5)

RESİM : 3 — Sürgünlerin hasadı

RESİM : 4 — Bir demonstrasyon çalışmasında sürgünlerin yıkanışı

RESİM : 5 — Pazara sevk edilmek için hazır şikori ambalajları.

S U M M A R Y

The article has been prepared in order to introduce «Chicorium intybus» into Turkey. It is not known in Turkey and neither does it have a Turkish name.

Different varieties and production methods were used and demonstrated to local growers.

LİTERATÜR KAYNAKLAR

- 1 — Hösslin R. V., Dr. Steib T. Mappes F. Gemüsebau Erzeugung und Absatz. 1964
- 2 — Knott Yames E. Vegetable Growing. Philadelphia. 1950.
- 3 — Lübben Heinrich, Bitki sistematiti dersleri, Ege Üniversitesi, İzmir, 1959.
- 4 — Out door salad crops, Ministry of Agriculture fisheries and food, Magest's stationery office, London, 1961.
- 5 — Simons Arthur Y, The Vegetable grower's handbook London 1948. .
- 6 — Thomson and Kelly, Vegetable Crops, Cornell University, Newyork, 1957.